

עליו הוסיף

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וכר (טזא)

1 הגה"ק האדמו"ר מסאטמר זצ"ל סיפר פעם, כי זקינו ה"ישמח משה" סיפר לה"ייטב לב", שהי' נכדו, כי נמצא כבר בפעם השלישי בעולם הזה,

①
7/6

ומלפנים הי' בדור המדבר, והי' בעת מחלוקת קרח עם משה רבינו ואמר דכל ראשי סנהדראות היו בצד קרח משא"כ כלל המון העם היו מצדדים עם משה; ושאלו ה"ייטב לב", ועם מי היית אתה, צנה לו ה"ישמח משה" כי עמד מן הצד ולא לקח חלק במחלוקת. ושאלו שוב ה"ייטב לב", ואיך זה שלא היית על צד של משה רבינו, נצנה לו ה"ישמח משה" דאם אתה שואל זאת, סימן הוא שלא הכרת את קרח דאילולא הכרת אותו לא היית שואל כזאת, ע"כ סיפור הדברים. והדברים משתוממים ומפליאים. דהעולה מתוך הסיפור הוא, דאף גדולי עולם שהיו או באותו מעמד לא הכירו בו בקרח שאינו צדק, כי נראה הי' ממש כקדוש עליון וחכם גדול ומטועני הארון, וראוי להיות כר-פלוגתא של משה רבינו, כדאיתא במשנה דאבות, וכמו שהובא ברש"י דעינו הטעתו דראה דיוצא ממנו שמואל ששקול כמשה ואהרן, וכבר הבאנו דברי החוזה שכתב דיתכן דגם רוח הקודש יטעה את האדם כשיש לו נגיעה ונטי'. ודבר נחמד נמצא בשפ"א, דגם קרח הכין דיתכן דכניו יעשו תשובה ויזכו להעמיד בן כשמואל, אלא דידע קרח דע"י מיתה ישאר משהוא מהשפעתו גם על הבנים, ולא עלה על דעתו דישתנה סדר הבריאה להאכידו מן העולם באופן שלא נשאר ממנו מאומה עכ"ד, ושפ"י.

ועדיין צריכים אנו להתעמק במה הי' טעותו של קרח. וכבר הי' דברינו ע"פ חסידות, דרצה להשליט מדת הדין ולהגביר שמאל על ימין, וכן לזכות לכהונה ע"פ מעשיו, והי' חסר לו ההבנה בענין "אשרי תבחר ותקרב (-מתוך שאר העם) ישכון חצירך" (תהלים סה,ה), דיש ע"י בחירה יש על ידי קירוב במעשיו. ומ"מ צריך באור דלכאורה ק"ו שעשה קרח דאם חוט אחד של תכלת פוטר בגד של ציצית למה לא יפטר בגד שכולו תכלת, וכן בית שדי לו כמוזזה על פתחו שיש בה שתי פרשיות למה לא יפטר בית שכולו מלא ספרים, ולכאורה הוא ק"ו טוב מבלי פירכא.

26

אלא דטעות ביסודו, דהיפך הוא הנכון, דדוקא משום שאין בו אלא חוט אחד הדומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, דוקא אותו חוט אחד מביאו לידי הכרה ד"וראתם אותו", משא"כ בגד שלם, וכן שתי פרשיות נגד בית מלא ספרים. דהעיקר דיש ללמוד מכאן, דא"א לעמוד על אמיתת התורה מבלי לבטל שכל האדם ולהבין דברי חז"ל וגדולי ישראל שכלל דור בדרך, שבלעדם אפשר לטעות במה שנראה לדבר קטן, והתוצאות מי ישורנה.

31

מחלוקתו של קרח על משה רבינו התבטאה במחלוקתו על מצות ציצית: "טלית שכולה תכלת, חייבת בציצית או פטורה?" (רש"י). סימן שיש קשר בין זה לזה.

אמונת השם ומעשה המצוות תואמים ילכו ולא יתפרדו. אי אפשר למעשה המצוות בלי אמונת השם, וכאותה ששינונו: "למה קדמה "שמע" ל"והיה אם שמוע", כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות". בראשונה צריך להיות מצוה, ואחר כן מצוה. אבל, מאידך, גם אמונה בלי מצות לאו שמה אמונה. כי ד' אלוקיך אש אוכלה הוא", וכשם שאי אפשר לאש להתקיים מבלי שתאחו בפתילה ובשמן או בכל דבר שהוא, כך, הלא כה דברי כאש נאום ד"י, ואי אפשר לאמונה ערטילאית שתתקיים, מבלי שתיאחו במעשים נשמיים של המצוות. הוא שכתוב: "מימינו אש דת למו".

התכלת והציצית סרמוות על אמונת השם ומעשה המצוות על התכלת אמרוי: "התכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, שנאמר: "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר", וכתוב: "כמראה אבן ספיר דמות כסא", "מכת התכלת מזכיר היושב על כסא", הרי האמונה בהשם. ועל הציצית כתוב: "וראתם אותו וזכרתם את כל מצות ד' ויושבתם אותם". ורש"י: שמונו נחמטריא של ציצית שש

②
לפיכך
ומדוע?

11

16

3

וּגוֹ הֵיחָה מַחְלֻקְתּוֹ שֶׁל קְרַח. אִיזֵי צוֹרֵךְ — אָמַר — בְּמִצְוֹת
מַעֲשִׂיּוֹת. כִּי כָל הַעֲדָה כּוֹלֵם קְדוּשִׁים וּבְתוּכֹם ד'י"י, וּבְרִשׁוֹ: "לֹא
אֲתֶם לְבַדְכֶם שְׁמַעְתֶּם בְּסִינֵי אֲנֹכִי ד' אֶלְקִיךָ". כְּלוּמַר: אֲמוֹנַת הַשֵּׁם כּוֹלְנוּ
שְׁמַעְנֵנו, ש' אֲנֹכִי ד' אֶלְקִיךָ ו', לֹא יֵהִיֶה לְךָ" כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁמַעוּ, וְהַמִּצְוֹת
שֶׁלֹּא שְׁמַעְנוּ כּוֹלְנוּ — אִינֵנו מֵאֲמִינִים שֶׁד' צִוְּהָ אוֹתָם, אִלֵּא מִשֶּׁה
בְּעִצְמוֹ אִמְרוּ. וְהַמַּדּוּעַ תִּתְנַשְׂאוּ עַל קָהָל ד'". מְטִילִת שְׂכוּלָה תִּכְלַת"
אִינָה צֹרִיכָה לְצִיּוֹת, "וְכָל הַעֲדָה שְׂכוּלָם קְדוּשִׁים וּבְתוּכֹם ד'י"י" וּשְׁמַעוּ
"אֲנֹכִי", וְלֹא יֵהִיֶה לְךָ". דִּים בְּכָךְ וְאִינֵם זָקוּקִים לְמַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת.
וּבְנֵי קְרַח לֹא מְתוּי"י. תְּמִיד יִשְׁנֵם כְּאַלֶּה, הַאוֹמְרִים דִּי בְּאִמּוֹנָה
בְּלֵב מְבֹלֵי מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת. וּפְרִשְׁתָּ קְרַח מְלֻמַּדְתָּ אֶת אִי-אֲפִשְׁרוֹתֶיהָ
וְזֹא יִקְוָמָה שֶׁל דְּעָה פְסוּלָה זֶה. הַאֲמוֹנָה וְהַמַּעֲשֵׂה מְשׁוּלְבוֹת וּמְלוּכְדוֹת
וְלֹא יִתְפָּרְדוּ.

(4) רחם נחמה יא

מִצְוַת א הִיא הַצְּוִי אֲשֶׁר צִוְּנוּ בְּהֵאֲמֶנֶת הָאֱלֹהוֹת,
וְהוּא שְׁנֵאֲמִין שִׁשׁ שְׁמֵ עֲלֵת וְסָבָה הוּא
פָּתַע לְכָל הַנְּמַצָּאִים, וְהוּא אִמְרוּ אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ.
וּבְסוּף נִמְרָא מִכּוֹת (דף ל"ב) אִמְרוּ תַרְיֵן מִצְוֹת נִאֲמְרוּ
לְמַשֶּׁה בְּסִינֵי, סָאֵי קְרֹאֵה תוֹרָה צוּה לָנוּ מַשֶּׁה, ר'ל
מִיָּן תוֹרָה. וְהִקְשׁוּ עַל זֶה וְאִמְרוּ תוֹרָה בְּנִימְסֻרָא
תַרְיָא הוּי, וְהִיּה הַמַּעֲנָה אֲנֹכִי וְלֹא יֵהִיֶה מַפִּי הַגְּבוּרָה

(6) פש החיים יא

וְכֹאֲשֶׁר קָיָם כָּל הַמִּצְוֹת בְּשִׁלְמוֹת, בְּכָל פְּרִטְיָהֶם וּדְקוּדָיָהֶם
בְּעֵקֶר הַמַּעֲשֵׂה, וְנוֹסֵף עֲלֵיהֶם הַצְּטָרַף עֵצִים טְהַרְתָּ וְקִדְשַׁת הַמַּחְשְׁבָּה
הָרִי תָקֶן כָּל הַעוֹלָמוֹת וְהַסְּדָרִים הָעֲלְיוֹנִים, וְנִצְעָשָׂה בְּלוֹ בְּכָל כְּחוֹתָי
וְאִבְרִיו מְרֻכְבָּה לְהַעֲמִי, וּמְתֻקְדָּשִׁים מִקְדְּשָׁתְם הָעֲלְיוֹנָה, וְכַבּוֹד הַ
חוֹפֵף עָלָיו תְּמִיד.

1 אכר כותב המונה הוא בדבור רסל לא
מלחם סיל ולא רחוקה סיל וכן בדברי
דיל המורה שהוא קבלה מלכותו ישתלה היא
המנהג בחלוקה, (א) אמרו במינהל לא יהיה
לך אלהים נחרים על פי להמ נחר לפי שהוא
למה אנו ה' אלקיך, שכל למך נאכס למדינה
למה לו שגדיו נער למס גירום למך למס לאו
בחיבתו מלכותו אצור פליסס גירום ככל
מלכותו חק מקבלים גירום חיק מקימים, כך
למס מקום לישראל אנכי ה' אלקי לא יהיה
לך אלהים נחרים על פי סיל הוא מקבלת
פליסס מלכותו בחריס אמרו קן כמס שקבלת
חש כל זה רחיים לבגל ההלכות סלל ימנה חכמה
מה בדבור לא יהיה לך ה' הניפות, לא יהיה לך לא
הטעה לא המחמה למס אל
הגדה, לא כן יהיה חמי בכבורה החמ וחמי
משה מר"ה. ובארסה
למה סל בעל הכלכות אליו חמין מר"ה פתח
לא תתקדו יתפלג עמד עליו שמו
לחממו סלל משה, סלל החכות במחלתו
ועיקר השוים לעיניו כול העיקר והכורה
הוא מלמד ההנחום גרמי פליסס, שבו
סלל הכלכות חמין כלאי פתחו והחמסס
הכרות
סלל חמין חלר יי

(7)

חן
סלל

דִּיקָה קָחָ וְכַר, כִּי רָשִׁי הַלְּבָבִין טִלְיָתִים טָבִילִין חַבְלָם וְסָאֵי אוֹתוֹ עֲלִית טָבִילוֹ חַבְלָם
חִיבָת צְלִיִּים אוֹ פְטוּרִים, אֲנִי טָזִיב טָחֲזִילוֹ לְטָחֲזִק עַלְיוֹ וְכַר, לְיָל לַעַם צַחְרו
בְּטָאֵלֶם זוֹ דוּקָא, גַּם לְיָל הֶלֶא קַחַת גְּדוֹל צַחְזִים סִי וְאִךָ לֹא יָדַע דִּין חַמְתָּ סְחִיב צְלִיִּים
וְיָל סִמָּס צַעֲלוֹת לִיִּים כְּאַמֵּר לִמְעַן טָזַבְרוּ אַחַ כָּל עֲלִים וְכַר, וְאִמְרוּ חַבְלָם דוּמַה לִּים,
וְיָס דוּמַה לְרַקִּיעַ, וְרַקִּיעַ דוּמַה לְכַסָּף סְכַבְדוֹ, וְסָאֵי לַזְכָּרוֹן אַחַ סִי חַמִּיד וְהַבָּה סָטִי חֹרְבָנִי
כְּסַכְפְּרֵרִי זֶה עוֹם כּוֹתֵן אִי לְחַבְדֵּי חִזַּה חַפֵּן כִּבִּי טִיָּה נַגְד חֹרְבָנו חַמִּיד סָלָא יִשְׂכַחְסוּ
אִזְלֵל אַחַ גְּדֻלָּה סְאָכְסָה צִיָּחִים כִּיבַּ עַד סָאֵיִס לְסַכְסָח, אִלֵּא סְקָסָה פְּרִירָסָה זֶה עוּזָה אוֹ חַמֵּן
סָאֵי לְחַבְדֵּי דִבְרֵי סְדוּמָה לּוֹ בָּגוֹן לֹרֵי אִי לַבַּע סָאֵיִס חִיבִי חוּאֵס חֹרְבָנו כְּסִיִּי חוּאֵס דִּבְרֵי עֲגוּפוֹ
סָאֵי לְחַבְדֵּי דִבְרֵי סְדוּמָה לּוֹ וְבִזָּה טַחֵיִן כַּפָּסוּ עַצְמֵי, וְהַבָּה עֲלוֹת לִיָּית סוּחַ לַזְכָּרוֹן רַק לִמֵּי סָאֵיִס דִּבְרֵי כִּיב
אוֹ עַהְרָוּגָה לּוֹ וְבִזָּה טַחֵיִן כַּפָּסוּ עַצְמֵי, וְהַבָּה עֲלוֹת לִיָּית סוּחַ לַזְכָּרוֹן רַק לִמֵּי סָאֵיִס דִּבְרֵי כִּיב
צִיָּי סְלַרְיָן סוֹכְרָה סָלָא יִשְׂכַחְסוּ חוּמֵי וְעֵי טָדְרִיבָה צִיָּי חַמִּיד וְחַסְכָּת עוּלִים וְעַמָּה חוּרְבָנו אִין לַרִיק
מַחֵד לְחַזְכֵּינֵי וְאוֹ סִלְיָית לּוֹ לַזְכָּרוֹן סִיָּיהִס כַּגְדוֹ חַמִּיד דִּבְרֵי סְדוּמָה לִים וְכַסָּף סְכַבְדוֹ לְהוֹיָם
סָאֵיִס לְרֹחוֹת אַחַ סִי כִי לֹא יִרְחִי אַחַרֵּס וְחֵי סִיָּיהִס לּוֹ עֲבִיִּים דִּבְרֵי סְדוּמָה לּוֹ קֶלְטָה, וְהַבָּה עֵי
סָאֵיִס דִּבְרֵי כִּיב וְלִרְיָן עֵירִי לְקַאֲבֵירוֹ זֶה לַרִיק לְעַלְתָּה דַחְמַיִס סַעֲזִיִּי חִכִּיר וְלֹא יִשְׂכַחְסוּ אִזְלֵל עֵי
סָאֵיִס לַרִיק לּוֹס אִלֵּא טַחֵיִן וְהוֹלָה סִיָּיהִס כַּגְדוֹ עֵירִי דִּבְרֵי סְדוּמָה עַפְסֵי גוֹדֵל חַסְכָּתוֹ לּוֹס חִיבֵי
לַרִיק דִּבְרֵי סְמַחְתִּים וְהַזְכִּיר וְסָלָאֲטוֹן סְלַרְיָן לְעַלְתָּה דַחְמַיִס גַּם עֲלִית טָבִילוֹ חַבְלָם לַרִיק
לִיָּית דוּקָא סָאֵיִס עַלְתָּה דַחְמַיִס סָאֵיִס לַבְגְדוֹ וְאִין דִּרְכוֹ צִבְדָּ רַק לְמַחְסֵי, וְעֵירִי חִכִּיר
וְלֹא יִשְׂכַחְסוּ אִזְלֵל עֵי טָדְרֵיבָה צִיָּי טָבִילוֹ חַבְלָם אִין לַרִיק לִלְיָית, כִּי לַבְגְדוֹ עֵירִי עַרְסָה
זֶלְבָע סְדוּמָה לְכַסָּף סְכַבְדוֹ וְחִלְ לְמֵירִי דַחְמַיִס כִּי צְלָאוּ סָטִי זְכוֹר סוּחַ אַחַ סִי כַחֲבוּבָה
וְלַכָּן סָאֵיִס לְעַמָּה טִלְיָית טָבִילוֹ חַבְלָם עַסֵי סְחִיב צְלִיִּים אוֹ לֹא וְהַסִּיב סְחִיבֵי, וְאִמְרוּ אִיִּב
דַּעֲתָן סָאֵיִס דְּבוּקִים צִיָּי וְלִרְחִי דִּבְרֵי לְחַזְכֵּיִן סָלָא יִשְׂכַחְסוּ עַל זֶה עֵרֵי וְאִמְרוּ רַב לָכֵס כִּי כָּל
סַעְרָה כּוֹלֵם דְּבוּקִים סָה צַעֲדֵכֶה כּוֹ וְיוֹמֵר וְסוּחַ דִּבְרֵי כַּחֲוֹ:

21

(ג) זכרון חרסה. והוא כחכסה כי חרסה מורה על סוף וזמן חכסה
דיון כי לטעם עוד כתב שאל מלך מל כל פעולם טלו סכסח כפל וכל
כססרס יס כן וכל לייסנ דמנינו
סרנס סממיס רוכו כסלו וקמל כחו
כולו ממש עס (י) וס רחס לזה לטיל:

סלל ס

סלל ס

(2)

כי כל העדה כלם קדושים וטו, א

(9) ספ"ט

מה ראו קורח ועדתו לכפול לשונם ולומר: "כי כל העדה כולם קדושים".
ונראה לבאר על פי דברי הט"ז (אוי"ח תקפ"ח) בביאורו את כפל הלשון בתפילה:
"מלך על כל העולם כולו בכבודך". לפי שתיבת "כל" יכולה גם לקבל
משמעות של "רוב", כיון שרובו ככולו, לכן יש צורך לכפול ולומר "כולו",
היינו - כולם ממש.

ספ"ט

גם קורח ביקש להדגיש לפני משה רבינו שכל העדה ממש, ללא יוצא מן
הכלל, כולם קדושים, על כן היה חייב לחזור ולכפול "כל העדה כולם".
ובאמת מניין לו לקורח שכל העדה כולם קדושים ואין בהם אפילו אחד שאינו
קדוש. לכן פירשו חז"ל (הובא ברש"י): "כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה",
ואת דברי הקב"ה הרי שמעו כולם ממש, אחד לא נעדר!

6

(בנין אריאל)

(10) ספ"ט

ק"ט - ק"י

(11) ספ"ט

פלה יבעשו לו פלאות בן ראובן בן שראה הבין אמר רב אין בן פלח אשתו הצילו
אמה ליה מאי נפקא לך מינה אי בר רבה אנת חלמדיא ואי בר רבה אנת חלמדיא אמר לה מאי אעבדי הוא
בעצה ואשתבעי לי בהדיה אברהם ליה ידענא דכולה בנישתא קדישתא נינהו דכתיב "כי כל העדה כולם
קדושים אמה ליה תוב דאנא כעלנא לך אשקחיה הכרא ואריותיה ואגיתיה נאי אוחבה על בבא

וסתרתה למיה כל דאמא חזיה הדר אדכי
הכי אכלעו לה

חד שבועה בניס היו לה לקמחז וכל
שש בכהנה נחלה אמה לה חכמים מה עשה שוכיה לכך אמה לה
מימי לא ראו קדוח בתי קלעי שערי אמה לה הרבה עשו כן ולא תועילו

כשהבורא כביכול התכוון למסור את העולם
ברשות עצמו הכין ענינים אחדים להוציא
מלבן של הטועים, ולכן אמרו שהכין פי
הארץ שזהו האות שהתורה מן השמים, וכן
כל א' וא' היה בשביל להורות לאדם: כי מי
מריבה היתה לדעת היש ד' בקרבנו; המן -
אמר הכתוב וידעתם כי ד' הוציא אתכם
מארץ מצרים; והקשת, נראה לי דאף שהוא
טבוע בטבע וכמש"כ הראב"ע והרמב"ן
[בראשית ט' פ"ב וי"ד], בכל זאת אין לה
סדר למתי תראה - אלא בשעה שקרני
השמש לווהטים על הגשמים, והיינו
כשהשמש בצד א' והגשם בצד השני אזי
נראית הקשת, ורואין אנו שעברו דורות
שלמים של צדיקים ולא נראתה הקשת
בימיהם, הרי שאין זה מוכרח בטבע; וכן
כולם, דזה יורה על חידוש העולם ושאי
אפשר לומר שהכל בטבע. וענין של צבת
בצבת עשויה², אפשר לומר שזוהי
ההתפתחות שאין היא יכולה להיות אם לא
שקדם דבר מה מן השמים, ושזה מראה
שהעולם מחדש - שאלו היה קדמון הלוא
היה מוכרח שיהיה עולם עומד, ודו"ק.

(11) ספ"ט

ט"ז, ל'. ואם בריאה יברא ד'.

פירש"י ח"ל: ורבותינו פירשו אם
בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב
ואם לאו יברא ה' עכ"ל. ואכן באבות [פ"ה
מ"ן] איתא: עשרה דברים נבראו בערב שבת
בין השמשות ואלו הן פי הארץ וכו', ועיי"ש.
ולפענ"ד דביאור הענין כך הוא, דאחר
שנברא העולם בסדר ומשטר עד להפליא
- עד שאין שום צורך לפועלו, כי המלאכה
מתוקנת ויעמידם לעד לעולם עד שעל ידי
זה יכול האדם לבוא לידי כפירה חס ושלום
שאין פועל - ומכל שכן שאינו משגיח
ונותן שכר לעושי רצונו ומעניש לעוברי
רצונו, ולפיכך בערב שבת בין השמשות -

6

6

11

16

21

(12)

ספ"ט

[ה] עשרה דברים נבראו בין⁶ השמשות,
פי³ הארץ, פי⁴ הבאר, פי⁵ האתון, והקשת, והמן, והמטה, והשמיר, והכתב,
והמכתב, והלוחות. ויש אומרים⁷ אף המזיקין, וקבורתו של משה, ואילו של
אברהם⁸. ויש אומרים⁹ אף צבת בצבת עשויה.

(3)

בהלכה שם
אלה

שיבקע ים סוף למשה⁸⁸, והירדן ליהושע⁸⁹,
וכן לאלהיו⁹⁰ ואלישע⁹¹. וביום הרביעי בעת
שנבראת השמש ניתן בה שתעמוד בזמן פלוני
דבר יהושע אליה⁹². וכך שאר המופתים, אלא
שאלו העשרה ניתנו בטבעי אותם הדברים בין
השמשות⁹³, ושמים, הוא בעל חי קטן הבוקע את
האבנים הגדולות בעברו עליהם ובו בנה שלמה
את המקדש⁹⁴. וצבת, המלקחים שבו מחויקים
הנפחים את הדבר החם כדי שיצשו בו מה
שיצשו.

1 [ה] כבר זכרתי לך בפרק השמיני שאינם
סוברים שיש חידוש רצון בכל עת ועת⁹⁵, אלא
שבחלת עשיית הדברים ניתן בטבעם שייצשה
בהם כל מה שנעשה. בין שהיה אותו הדבר
נעשה ברוב הזמנים⁹⁶ והוא הדבר הטבעי או
או שהיה באקראי והוא המופת⁹⁷, ולפיכך אמר
כי ביום הששי ניתן בארץ שתשקע בקרח
ועדתו⁹⁸, ובבאר⁹⁹ שתוציא את המים¹⁰⁰, ובאתון
שתדבר¹⁰¹, וכן השאר. וכתב, היא התורה
הכתובה לפניו יתעלה כמו שאמר ואין אנחנו
יודעים היאך, והוא אמרו ואתנה לך את לוחות
האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם¹⁰².
ומכתב, הוא הכתב אשר על הלוחות כמו שני
והמכתב מכתב אלהים הוא¹⁰³, ושם תאמר
אם כל המופתים ניתנו בטבע איתן הדברים
מששת ימי בראשית מודע יחדו אלו העשרה?
16 דע שלא יחדום לענין שאין שם מופת שניתן
בטבע הדברים מששת ימי בראשית זולת אלו.
אלא אמר שאלו היתה עשייתם בין השמשות
בלבד, ושאר המופתים ניתנו בטבע הדבר שנעשו
21 בו בעת עשייתו בתחלה¹⁰⁴. הגני אומר לך
משל, ביום שני בעת הבדלת המים ניתן בטבעם

13

14 סיני 3101 100

1 (טז, ל) אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם. להראות שאין להם שום בסיס וסמך
לשענתם ויוכח לכל ששענתם היא בבחינת שקר שאין לו רגלים.
וצל"ד למה ביקש משה רבינו שיברא ה' בריאה חדשה, והרמב"ם בפיה"מ כ' שעשרה דברים
שנבראו ביה"ש לא דמו לקריעת ים סוף ששם תנאי התנה הקב"ה בבריאת הים שיקרע בשעה שיבאו
בניי בים סוף, ולא הוה בריאה חדשה, משא"כ בני דברים שנבראו ביה"ש.
6 ועומק הביאור ש' דברים שנבראו ביה"ש הם דברים שבאים לסתור הבריאה, שמעצם הבריאה
אין להיות דבר כזה, אלא שברא הקב"ה דברים שכחם לסתור את הבריאה, והיו כב' הפכים בנושא
אחד, כמו פה האתון, דאם הוא אתון א"א לו לדבר, דהא הוא חי ולא מדבר, ואם הוא מדבר אינו בסוג
בעל חי, ואיך אפשר בבריאת בע"ח ליהפך למדבר, אלא שביה"ש ברא הקב"ה כח הסותר את
הבריאה, ולהפוך בע"ח למדבר, וכן הוא במחלוקת קרח ועדתו, שיער משה רבינו בעיני שכלו ששענת
קרח אין לה שום בסיס, עד שאפילו בכח הטבע של יצה"ר א"א לבא לזה, שהרי בקרי"ס האמינו בה'
ובמשה עבדו, וכן בקבלת התורה אמרו בניי אליו דבר אתה עמנו ונשמעה, ומרים נלקחה על שהשותה
נבואתה לנבואת משה רבינו, ועוד שכינה מדברת מתוך גרונו, ועוד והאיש משה ענו מאד וכו', ואין
אפשר להאשימו בהתנשאות ובבקשת שררה, אלא שכחו של קרח מכח הוה שברא ה' ביה"ש שיש כח
להפך ולשנות את טבע העולם, ולפיכך אמר אם בריאה יברא ה' וכו' מדה כנגד מדה.

15 ע"כ 1017 טרה

1 לא חמור אחד מהם נשאתי... איש מושחת ושפל שעולה לגדולה ונעשה מנהיג, דרכו
להוריד מגדולתם את ראשי העם ונכבדיו שהיו לפניו כנגדם יגביה שפלים, אנשים כמותו,
כדי שיהיו כפופים לו ויתנו לו יקר. לא כן אדם גדול וחכם שנעשה שר ומנהיג, הוא ינהג
כבוד בוקני העם וחכמים, ולא יעלה ריקים ופוחזים. אמר משה רבינו: לא הגבהתי שום אדם
שפל הדומה לחמור — „לא חמור אחד מהם נשאתי“, וגם לא הורדתי שום איש חשוב
מגדולתו — „ולא הרעותי את אחד מהם“ היינו מיותר שבהם. רבי שמואל שמלקא מניקלשבורג

16

1 אדוננו משה — הוא היה עניו אמיתי! ולא
קנא להמתנבאים במחנה, והתפלל כי יאציל
ה' על הוקנים רוח נבואה (במדבר יא). וזה
שאמר "ולא הריעותי את אחד מהם". כי משקל
"אחד" נאמר על הרוב על המיוחד וגדול
שבם, וכמו שכתוב (בראשית כו, י) "כמעט
שכב אחד העם" (רש"י שם), שגם הגדולים
במעלה לא פתח מעלתם, אדרבא, הוסיף על
מעלתם וכבודם — בינה זאת.

17 פז, וזו ולא הרעותי את אחד מהם.
יתכן כי המשתבחים בעונה — וענותנותם
היא פחותה — מקרבים ומכניעים עצמם למי
שהוא שפל הרבה ממנו במעלתו ומחבקים
ומנשקים אותם. אבל מי שהוא בערכם או ערך
יותר גבוה, אשר יתכן לטעות כי ההכנעה
איינו מצד העונה, רק מצד הצדק והגמוס,
שפלוני גבוה ורם ממנו במעלה, לאלו מרחקו
ומשפילן בערמתו ומתכבד בקלוגם. לא כן

4